

PRESUDA SUDA

13. svibnja 1981.(*)

„Presuda o utvrđenju nevaljanosti akta – Učinci – Povrat neosnovano plaćenih iznosa”

U predmetu 66/80,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 177. Ugovora o EEZ-u, koji je Sudu uputio Tribunale civile di Roma (Građanski sud u Rimu, Italija), u postupku koji se vodi pred tim sudom između

SpA International Chemical Corporation, Rim,

i

Amministrazione delle finanze dello Stato,

o tumačenju, s jedne strane, članka 17. Ugovora o EEZ-u, osobito u pogledu učinaka utvrđenja nevaljanosti Uredbe Vijeća (EEZ) br. 563/76 od 15. ožujka 1976. o obveznom otkupu obranog mlijeka u prahu koje drže interventne agencije za upotrebu u stočnoj hrani

(SL L 67, str. 18.), posebno u odnosu na neosnovano plaćene iznose na temelju te uredbe, i, s druge strane, različitih uredbi Vijeća i Komisije o izvoznim subvencijama za krmne smjese,

SUD,

u sastavu: J. Mertens de Wilmars, predsjednik, P. Pescatore, Mackenzie Stuart i T. Koopmans, predsjednici vijeća, A. O’Keefe, G. Bosco, A. Touffait, O. Due i U. Everling, suci,

nezavisni odvjetnik: G. Reischl,

tajnik: A. Van Houtte,

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Rješenjem od 21. siječnja 1980., koje je Sud zaprimio 3. ožujka 1980., Tribunale civile di Roma (Građanski sud u Rimu, Italija) uputio je Sudu na temelju članka 177. Ugovora o EEZ-u nekoliko prethodnih pitanja o tumačenju članka 177. te tumačenju ili valjanosti

različitih uredaba Vijeća i Komisije, od kojih se jedna odnosi na obvezni otkup obranog mlijeka u prahu koje drže interventne agencije, a druge na izvozne subvencije za krmne smjese.

- 2 Ta su pitanja postavljena u okviru spora između talijanske financijske uprave i tužitelja u glavnom postupku, proizvođača krmnih smjesa, koji od te uprave zahtijeva, kao prvo, povrat jamstava koja je položio ili u svakom slučaju financirao u ime svojih dobavljača i koje je uprava proglasila izgubljenima i, kao drugo, plaćanje izvoznih subvencija koje su mu odbijene u trenutku izvoza određenih krmnih smjesa.
- 3 Kako bi se smanjile zalihe obranog mlijeka u prahu povećanjem upotrebe tog proizvoda u stočnoj hrani, Uredbom Vijeća br. 563/76 od 15. ožujka 1976. (SL L 67, str. 18.) dodjela određenih potpora Zajednice za upotrebu proteinskih proizvoda te puštanje u slobodni promet u Zajednici određenih proizvoda koji se upotrebljavaju u proizvodnji krmnih smjesa uvjetovani su obvezom kupnje određenih količina obranog mlijeka u prahu koje drže interventne agencije. Kako bi se osiguralo poštovanje te obveze, dodjela potpora i puštanje u slobodni promet bili su uvjetovani dokazom kupnje obranog mlijeka u prahu ili prethodnim polaganjem jamstva koje je bilo izgubljeno u slučaju neispunjavanja obveze kupnje.
- 4 Tužitelj u glavnom postupku prvo je položio jamstva i uz to financirao jamstva nekih od svojih dobavljača. Tako je dobio predviđene potpore, ali, budući da nije poštovao obvezu kupnje obranog mlijeka u prahu, nadležna talijanska uprava nije oslobodila ta jamstva. Poslije toga je, kako bi izbjegao polaganje jamstva, iz trećih zemalja, u skladu s postupkom privremenog uvoza umjesto u skladu s postupkom puštanja u slobodni promet, uvezao proizvode koje upotrebljava u proizvodnji krmnih smjesa. Kao posljedica, pri izvozu te stočne hrane u treće zemlje tužitelju su odbijene izvozne subvencije za koje je podnio zahtjev i koje su predviđene u članku 16. Uredbe Vijeća br. 2727/75 od 29. listopada 1975. o zajedničkoj organizaciji tržišta žitarica (SL L 281, str. 1.) uz obrazloženje da je stočna hrana sadržavala proizvode koji nikada nisu bili u slobodnom prometu u Zajednici i da je uvjet za dodjelu subvencija takav da bi te sirovine trebale biti podrijetlom iz Zajednice ili bi barem trebale biti u slobodnom prometu u Zajednici.
- 5 Sud je u više presuda od 5. srpnja 1977. u predmetima 114/76, 116/76 i 119–120/76 (Zb., 1977., str. 1211.) utvrdio, odlučujući o prethodnim pitanjima koja su mu uputili različiti nacionalni sudovi, da Uredba Vijeća br. 563/76 nije valjana jer je cijena po kojoj se moralo kupovati mlijeko u prahu bila određena u iznosu koji je u tolikoj mjeri neproporcionalan u odnosu na uvjete na tržištu da predstavlja diskriminirajuću raspodjelu troškova među različitim poljoprivrednim sektorima i jer, osim toga, takva obveza nije bila nužna za ostvarivanje predviđenog cilja, odnosno prodaju zaliha obranog mlijeka u prahu.
- 6 Tužitelj u glavnom postupku, koji nije bio stranka u sporovima koji su doveli do upućivanja zahtjeva Sudu, stoga je zaključio da se jamstva koja je položio ili financirao nisu mogla zahtijevati ili *a fortiori* proglasiti izgubljenima jer je njihova jedina svrha bila osigurati ispunjavanje nezakonito određene obveze. Osim toga, budući da je određene sastojke krmnih smjesa koje proizvodi uvezao iz trećih zemalja u skladu s postupkom privremenog uvoza umjesto s postupkom kojim se proizvodi stavljaju u slobodan promet isključivo u svrhu izbjegavanja polaganja tih jamstava, smatra da bi

trebao imati pravo na izvozne subvencije za te krmne smjese kao da su ti sastojci bili u slobodnom prometu u Zajednici. Naposljetku, podredno tvrdi da u svakom slučaju ima pravo na subvencije za sastojke od žitarica, koji su podrijetlom iz Zajednice, sadržane u proizvodima koje je izvezao. Od talijanske uprave zahtijeva povrat ili isplatu iznosa koji odgovaraju izgubljenim jamstvima i subvencijama koje su mu odbijene.

7 Kako bi riješio taj spor, nacionalni sud uputio je Sudu sljedeća pitanja:

- „1. Proizvodi li u skladu s člankom 177. Ugovora utvrđenje da je uredba Zajednice nevaljana učinke *erga omnes* ili je ono obvezujuće samo za sud *a quo*; konkretno, može li se u tom slučaju načelo sadržano u presudi od 27. ožujka 1963. u spojenim predmetima od 28 do 30/62 proširiti na utvrđenje nevaljanosti?
2. Je li, isto tako u potonjem slučaju, Uredba br. 563/76 od 15. ožujka 1976. nevaljana zbog istih razloga kao što su oni navedeni u presudama od 5. srpnja 1977. u predmetima 114, 116, 119 i 120/76?
3. Ako je prethodno navedena uredba nevaljana, proizlazi li iz načela na kojima se temelji pravni poredak Zajednice da je, pod određenim uvjetima i u određenim rokovima, dopušten ili nije dopušten povrat neosnovano plaćenih iznosa pojedincu i, ako jest, uključuje li utvrđenje nevaljanosti mogućnost da pojedinac u skladu s nacionalnim pravom različitih država zahtijeva povrat iznosa koje je prethodno platio na temelju odredaba koje su proglašene nevaljanima i, ako uključuje, podliježe li to određenim ograničenjima, rokovima ili uvjetima, osobito u slučaju u kojem se zahtjev za povrat odnosi na iznose koje je tužitelj platio svojim dobavljačima?
4. S obzirom na pravila Zajednice, a osobito uredaba Komisije br. 192/75 od 17. siječnja 1975., br. 2727/75 od 29. listopada 1975., br. 2743/75 od 29. listopada 1975., br. 677/76 od 26. ožujka 1976., br. 1871/76 od 30. srpnja 1976., br. 2141/76 od 31. kolovoza 1976. i br. 2372/76 od 30. rujna 1976., treba li smatrati da se izvozna subvencija plaća za krmne smjese samo u pogledu sastojaka od žitarica i protivi li se općim načelima proizišlima iz navedenih odredaba da se izvozna subvencija dodjeljuje za krmne smjese i samo u pogledu njihovih određenih sastojaka jer su drugi sastojci uvezeni samo privremeno?”

8 Tim se pitanjima u biti otvaraju tri problema. Prvi se odnosi na učinak presuda u prethodnom postupku koje je Sud donio 5. srpnja 1977. na treće strane, ovisno o tome jesu li pojedinci, institucije ili nacionalni sudovi (prvo i drugo pitanje). Drugi se odnosi na posljedice presude o utvrđenju nevaljanosti uredbe za pravni poredak Zajednice i pravni poredak država članica u pogledu iznosa koji su tom uredbom prethodno određeni gospodarskim subjektima kao davanja (treće pitanje). Treći problem, koji je naveden podredno, konkretniji je i odnosi se na određene značajke sustava izvoznih subvencija za određene poljoprivredne proizvode (četvrto pitanje).

Prvo i drugo pitanje

- 9 Člankom 177. Ugovora propisano je da je Sud nadležan odlučivati o prethodnim pitanjima koja se tiču tumačenja Ugovora te valjanosti i tumačenja akata institucija Zajednice, uključujući uredbe Vijeća i Komisije. U drugom i trećem stavku te odredbe navedeno je da nacionalni sudovi mogu ili moraju, ovisno o slučaju, uputiti takva pitanja Sudu ako smatraju da je odluka o tom pitanju potrebna da bi mogli donijeti presudu.
- 10 Opseg presuda donesenih na toj osnovi trebalo bi razmotriti s obzirom na ciljeve članka 177. i njegovo mjesto u ukupnom sustavu sudske zaštite koji je uspostavljen Ugovorima.
- 11 Glavna svrha nadležnosti koje su člankom 177. dodijeljene Sudu jest osigurati da nacionalni sudovi ujednačeno primjenjuju pravo Zajednice. Ujednačena primjena prava Zajednice neophodna je ne samo kad je nacionalni sud suočen s pravilom prava Zajednice čije je značenje i opseg potrebno utvrditi, već i kad se pred tim sudom osporava valjanost akta institucija.
- 12 Kad je Sud na temelju članka 177. pozvan utvrditi nevaljanost akta jedne od institucija, postoje posebni važni zahtjevi u pogledu pravne sigurnosti uz one koji se odnose na ujednačenu primjenu prava Zajednice. Iz same naravi takvog utvrđenja proizlazi da nacionalni sud ne može primijeniti akt za koji je utvrđeno da je nevaljan bez da ponovno izazove ozbiljnu nesigurnost u pogledu primjenjivog prava Zajednice.
- 13 Iz navedenoga proizlazi da je presuda Suda na temelju članka 177. Ugovora o utvrđenju akta institucije nevaljanim, osobito uredbe Vijeća ili Komisije, iako je upućena izravno samo nacionalnom sudu koji je uputio pitanje Sudu, dovoljan razlog za bilo koji drugi nacionalni sud da taj akt smatra nevaljanim za potrebe odluke koju treba donijeti.
- 14 Međutim, ta tvrdnja ne znači da se nacionalnim sudovima oduzima nadležnost koja im je dodijeljena člankom 177. Ugovora i na tim je sudovima da ocijene postoji li interes za ponovnim otvaranjem pitanja koja je Sud već riješio kad je prethodno utvrdio da je akt institucije Zajednice nevaljan. Takav interes može osobito postojati ako se pojave pitanja o razlozima, opsegu i eventualno posljedicama prethodno utvrđene nevaljanosti.
- 15 Ako to nije slučaj, nacionalni sudovi imaju potpuno pravo, za predmete koji se pred njima vode, utvrditi posljedice presude o utvrđenju nevaljanosti akta koju je Sud donio u sporu između drugih stranaka.
- 16 Osim toga, valja napomenuti, kako je Sud utvrdio u svojim presudama od 19. listopada 1977. (spojeni predmeti 117/76 i 16/77, Ruckdeschel i Diamalt, i spojeni predmeti 124/76 i 20/77, Moulins de Pont-à-Mousson i Providence agricole, Zb., 1977., str. 1753. i 1795.), da su kao autori uredaba za koje je utvrđeno da su nevaljane Vijeće i Komisija obvezni na temelju presude Suda utvrditi posljedice te presude.
- 17 S obzirom na prethodno navedena razmatranja i činjenicu da je nacionalni sud svojim drugim pitanjem pitao, na što je imao pravo, je li Uredba br. 563/76 nevaljana, valja odgovoriti da je tomu stvarno tako zbog razloga koji su već navedeni u presudama od 5. srpnja 1977.
- 18 Stoga su odgovori na prvo i drugo pitanje sljedeći:

(a) iako je presuda Suda donesena na temelju članka 177. Ugovora kojim se akt institucije, posebno uredba Vijeća ili Komisije, proglašava nevaljanim, izravno upućena samo nacionalnom sudu koji je uputio predmet Sudu, dovoljan je razlog za bilo koji drugi nacionalni sud da taj akt smatra nevaljanim za potrebe presude koju treba donijeti;

međutim, ta tvrdnja ne znači da se nacionalnim sudovima oduzima nadležnost koja im je dodijeljena člankom 177. Ugovora i na tim je sudovima da ocijene postoji li interes za ponovnim otvaranjem pitanja koja je Sud već riješio kad je prethodno utvrdio da je akt institucije Zajednice nevaljan. Takav interes može osobito postojati ako se pojave pitanja o razlozima, opsegu i eventualno posljedicama prethodno utvrđene nevaljanosti;

(b) Uredba Vijeća br. 563/76 od 15. ožujka 1976. nevaljana je zbog razloga koji su već navedeni u presudama od 5. srpnja 1977. u predmetima 114, 116, 119–120/76.

Treće pitanje

- 19 Trećim pitanjem u biti se želi utvrditi jesu li pravilima prava Zajednice uređene tužbe koje su gospodarski subjekti podnijeli pred nacionalnim sudom za povrat davanja Zajednice koja su dospjela i plaćena na temelju uredbе Vijeća ili Komisije, čak i ako je taj nacionalni sud obvezan suzdržati se od primjene te uredbе na temelju presude Suda o utvrđenju njezine nevaljanosti. Zbog posebnih okolnosti glavnog postupka tim je pitanjem obuhvaćen i slučaj u kojem iznose za koje se traži povrat nije platio tužitelj u glavnom postupku, već njegovi dobavljači, kojima je tužitelj vratio te iznose.
- 20 U članku 10. stavku 2. Uredbe br. 563/76 navedeno je da se sva izgubljena jamstva upotrebljavaju za nadoknadu interventnih rashoda za koje u Uredbi Vijeća br. 804/68 o zajedničkoj organizaciji tržišta mlijeka i mliječnih proizvoda (SL L 148, str. 13.) nije određen jedinični iznos. Iz navedenoga proizlazi da odgovarajući iznosi čine vlastita sredstva Zajednice u smislu članka 4. stavka 1. prvog podstavka Odluke Vijeća od 21. travnja 1970. o zamjeni financijskih doprinosa država članica vlastitim sredstvima Zajednice (SL L 94, str. 19.).
- 21 U skladu s člankom 6. te odluke sredstva Zajednice iz članaka 2., 3. i 4. države članice naplaćuju i stavljaju na raspolaganje Komisiji u skladu s nacionalnim odredbama zakona i drugih propisa. Shodno tomu, sporovi koji se odnose na povrat iznosa naplaćenih u ime Zajednice u nadležnosti su nacionalnih sudova te bi ih ti sudovi trebali rješavati primjenom svojeg nacionalnog postupovnog i materijalnog prava u mjeri u kojoj pravom Zajednice nije predviđeno drukčije.
- 22 Stoga valja ispitati sadržava li Uredba br. 563/76, kako se primjenjivala prije utvrđenja njezine nevaljanosti, odredbe koje utječu na povrat iznosa koje su primila tijela Zajednice ili nacionalna tijela koja su u skladu s tom uredbom djelovala u njihovo ime.
- 23 Valja napomenuti u tom pogledu da je člankom 5. Uredbe br. 563/76 izričito propisano da „[u] slučaju ugovora koji su sklopljeni prije datuma stupanja na snagu ove Uredbe daljnji kupci proizvoda iz članaka 2. i 3. ili proteinskih proizvoda dobivenih iz njih snose troškove proizišle iz aranžmana utvrđenih u ovoj Uredbi” [neslužbeni prijevod]. Ta odredba podrazumijeva jednostranu izmjenu prethodno sklopljenih komercijalnih ugovora ako je to potrebno kako bi se, kako je navedeno u petoj uvodnoj izjavi uredbе, opterećenje obvezne kupnje obranog mlijeka u prahu ravnopravno raspodijelilo među

svim subjektima. Iz navedenoga proizlazi da subjekti koji su podliježali obvezama kupnje obranog mlijeka u prahu i zbog toga bili izloženi riziku gubitka svojeg jamstva nisu trebali pretrpjeti nikakav gubitak zbog određene naknade jer se u slučaju ugovora sklopljenih prije stupanja na snagu uredbe davanje automatski prenosilo na daljnje kupce. Taj sustav podrazumijevao je da se u slučaju ugovora sklopljenih nakon stupanja na snagu uredbe isti rezultat postizao funkcioniranjem tržišta i slobodom ugovaranja. Budući da je iznos jamstava koja je bilo potrebno položiti okvirno odgovarao opterećenju proizišlom iz obveze kupnje, gospodarske posljedice njihova gubitka za gospodarske subjekte koji su prihvatili gubitak jamstva isto su tako odgovarale posljedicama do kojih bi dovelo ispunjavanje obveze kupnje u njihovu slučaju.

- 24 Time što je tijekom cijelog razdoblja primjene predmetne Uredbe Vijeća br. 563/76 postojao poseban sustav namijenjen raspodjeli učinaka mjere gospodarske politike uništena je osnova za tužbu za povrat iznosa jamstava koja su položena i proglašena izgubljenima, čak i ako bi slična tužba mogla biti prihvaćena samo na temelju nacionalnog prava. Pri tomu nije važno je li subjekt stvarno prenio davanje ili je odlučio to ne učiniti zbog razloga povezanih s gospodarskom strategijom svojeg poduzeća. Povrat je sam po sebi isključen *a fortiori* ako je subjekt, koji sam nije bio obavezan platiti sporno davanje, dobrovoljno unaprijed platio ili vratio iznos svojim dobavljačima, čime je dokazao da zapravo imaju mogućnost prijenosa davanja.
- 25 Ta pravna posljedica ne može se odbaciti na temelju razmatranja da Uredba br. 563/76 ne može imati nikakav pravni učinak jer je utvrđena njezina nevaljanost. U ovom slučaju riječ je o ispitivanju gospodarskih učinaka povezanih s primjenom sustava uspostavljenog uredbom u mjeri u kojoj je njome učinkovito bilo uređeno ponašanje predmetnih gospodarskih subjekata. Tvrdnja da je sustavom bila predviđena mogućnost da subjekti stvarno prenesu davanje koje im je određeno na daljnje stupnjeve gospodarskog procesa dovodi do zaključka da u situaciji kao što je ona u glavnom postupku tužba za povrat neosnovano plaćenih iznosa nema pravnu osnovu.
- 26 Stoga na treće pitanje valja odgovoriti da time što je tijekom cijelog razdoblja primjene Uredbe Vijeća br. 563/76 postojao poseban sustav namijenjen raspodjeli gospodarskih učinaka obveza koje su njome bile određene uništena je osnova za tužbu za povrat iznosa jamstava koja su položena i proglašena izgubljenima čak i ako bi slična tužba mogla biti prihvaćena samo na temelju nacionalnog prava.

Četvrto pitanje

- 27 Odgovor na četvrto pitanje trebao bi pomoći pri rješavanju pitanja ima li tužitelj u glavnom postupku pravo na izvozne subvencije za krmne smjese koje su se djelomično sastojale od proizvoda podrijetlom iz trećih zemalja iz članka 3. stavka 1. Uredbe br. 563/76 koji su uvezeni i prerađeni u krmne smjese u okviru sustava carinske kontrole, odnosno bez puštanja u slobodni promet u Zajednici.
- 28 Takvo postupanje tužitelja u glavnom postupku bilo je omogućeno člankom 10. stavkom 2. Uredbe Komisije br. 677/76 od 26. ožujka 1976. o utvrđivanju detaljnih pravila za primjenu sustava obvezne kupnje obranog mlijeka u prahu predviđenog u Uredbi br. 563/76 (SL L 81, str. 23.). U skladu s tom odredbom „[n]adležna tijela država članica mogu odobriti uvoz proizvoda iz članka 3. stavka 1. Uredbe (EEZ) br. 563/76 [odnosno proizvoda koji se smiju staviti u slobodan promet samo ako je ispunjena

obveza kupnje određene količine obranog mlijeka u prahu] u svrhu njihove prerade u okviru sustava carinske kontrole ako su ti proizvodi namijenjeni izvozu izvan carinskog područja Zajednice u cijelosti ili djelomično u obliku dobivenih proizvoda” [neslužbeni prijevod]. Svrha te odredbe bila je izuzeti proizvođače stočne hrane koji su uvezili određene sastojke stočne hrane iz trećih zemalja (navedene u članku 3. Uredbe br. 563/76) od obveze predočavanja „proteinskog certifikata”, odnosno obveze kupnje obranog mlijeka u prahu, pod uvjetom da se stočna hrana čiji su ti sastojci dio izvozila u treće zemlje.

- 29 Međutim, u članku 8. stavku 1. prvom podstavku Uredbe Komisije br. 192/75 od 17. siječnja 1975. o utvrđivanju detaljnih pravila za primjenu izvoznih subvencija za poljoprivredne proizvode (SL L 25, str. 1.) propisano je da se izvozna subvencija dodjeljuje samo za proizvode koji su prije izvoza bili u slobodnom prometu u Zajednici.
- 30 Člankom 10. stavkom 2. Uredbe br. 677/76 u vezi s člankom 8. stavkom 1. Uredbe br. 192/75 proizvođačima stočne hrane bilo je omogućeno birati između dviju mogućnosti. Sastojke koje su uvezli mogli su pustiti u slobodan promet plaćanjem jamstva ili kupnjom određene količine obranog mlijeka u prahu, čime im je bilo omogućeno da dobiju izvozne subvencije ako su nakon toga izvezli predmetnu stočnu hranu, ili su mogli uvesti iste proizvode u okviru sustava carinske kontrole, u svom slučaju postupaka unutarne proizvodnje, čime im je bilo omogućeno da izbjegnu obvezu kupnje obranog mlijeka u prahu ili polaganja jamstva, ali u tom slučaju člankom 8. stavkom 1. Uredbe br. 192/75 bila je zabranjena dodjela izvoznih subvencija.
- 31 Kao prvo, četvrtim pitanjem želi se utvrditi treba li, s obzirom na činjenicu da se tužitelj u glavnom postupku odlučio za sustav uvoza pod carinskom kontrolom, koji je omogućen prethodno navedenim člankom 10. stavkom 2., samo kako bi izbjegao obvezu kupnje za koju je utvrđeno da je nezakonita, zaključiti da tužitelj i dalje ima pravo na izvozne subvencije kao da je ispunio uvjet iz članka 8. stavka 1.
- 32 Na taj dio četvrtog pitanja valja odgovoriti niječno. Nevaljanošću Uredbe br. 563/76 te čak ni mogućom nevaljanošću Uredbe br. 677/76 koja je donesena radi provedbe prve uredbe ne može se ni na koji način narušiti obvezujuća snaga članka 8. stavka 1. Uredbe br. 192/75, u skladu s kojim se subvencija dodjeljuje samo za proizvode koji su prije izvoza bili u slobodnom prometu u Zajednici.
- 33 Kao drugo, četvrtim pitanjem želi se utvrditi nije li tužitelj u glavnom postupku, neovisno o razmatranjima o posljedicama nevaljanosti Uredbe br. 563/76, imao pravo na izvozne subvencije na temelju članka 8. stavka 1. trećeg podstavka Uredbe br. 192/75, u kojem je navedeno da „[k]ad se izvoze složeni proizvodi koji ispunjavaju uvjete za subvenciju koja je određena na temelju jednog njihovog sastojka ili više njih, ta se subvencija plaća samo u mjeri u kojoj su sastojak ili sastojci za koje se traži subvencija obuhvaćeni člankom 9. stavkom 2. Ugovora” [neslužbeni prijevod] (odnosno u slobodnom su prometu).
- 34 Tužitelj u glavnom postupku tvrdi da na temelju te odredbe ima pravo na izvozne subvencije barem za one sastojke izvezenih krmnih smjesa koji nisu uvezeni iz trećih zemalja, već su podrijetlom iz Zajednice, u ovom slučaju za sastojke stočne hrane koji su od žitarica.

- 35 To tumačenje članka 8. stavka 1. trećeg podstavka valja odbiti. Tom odredbom obuhvaćeni su samo slučajevi izvoza složenih proizvoda za koje se kao takve ne dodjeljuju izvozne subvencije, ali koji sadržavaju određene sastojke za koje se one dodjeljuju. To jasno proizlazi iz samog teksta predmetne odredbe, koji se izričito odnosi na subvencije određene na temelju jednog sastojka ili više sastojaka složenog proizvoda.
- 36 Ta odredba stoga se ne odnosi na složeni proizvod za koji se kao takav, odnosno u cjelini, dodjeljuje izvozna subvencija. U tom slučaju uvjeti dodjele subvencije uređeni su člankom 8. stavkom 1. prvim podstavkom; shodno tomu, svi sastojci proizvoda moraju biti podrijetlom iz Zajednice ili su u njoj morali biti pušteni u slobodan promet.
- 37 Krmne smjese obuhvaćene su tarifnim podbrojem 23.07 B Zajedničke carinske tarife. Iako se izvozna subvencija izračunava na temelju sadržaja proizvoda od žitarica, ona se u pogledu tih proizvoda od žitarica određuje za proizvod u cjelini na način da proizvod mora ispunjavati uvjet iz članka 8. stavka 1. prvog podstavka kako bi se za njega dodijelila izvozna subvencija.
- 38 Stoga na četvrto pitanje valja odgovoriti:
- (a) činjenicom da je utvrđena nevaljanost Uredbe br. 563/76 ne opravdava se pojedinačno ili opće odstupanje od pravila utvrđenog u članku 8. stavku 1. prvom podstavku Uredbe br. 192/75;
- (b) člankom 8. stavkom 1. trećim podstavkom Uredbe br. 192/75 obuhvaćen je samo slučaj složenog proizvoda za koji se kao takav ne mogu dodijeliti izvozne subvencije, ali on sadržava određene sastojke za koje se one mogu dodijeliti. Njime nije obuhvaćen slučaj složenog proizvoda za koji se kao takav može dodijeliti subvencija i na koji se primjenjuje uvjet utvrđen u članku 8. stavku 1. prvom podstavku.

Troškovi

- 39 Troškovi talijanske vlade, Vijeća i Komisije, koji su podnijeli očitovanja Sudu, ne nadoknađuju se. Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka.

Slijedom navedenog,

SUD,

odlučujući o pitanjima koja mu je rješenjem od 21. siječnja 1980. uputio Tribunale civile di Roma (Građanski sud u Rimu, Italija), odlučuje:

- 1. Presuda Suda na temelju članka 177. Ugovora o utvrđenju akta institucije nevaljanim, osobito uredbe Vijeća ili Komisije, iako je upućena izravno samo nacionalnom sudu koji je uputio pitanje Sudu, dovoljan je razlog za bilo koji drugi nacionalni sud da taj akt smatra nevaljanim za potrebe odluke koju treba donijeti. Međutim, ta tvrdnja ne znači da se nacionalnim sudovima oduzima nadležnost koja im je dodijeljena člankom 177. Ugovora i na tim je sudovima da ocijene postoji li interes za ponovnim otvaranjem**

pitanja koje je Sud već riješio kad je prethodno utvrdio da je akt institucije Zajednice nevaljan. Takav interes može osobito postojati ako se pojave pitanja o razlozima, opsegu i eventualno posljedicama prethodno utvrđene nevaljanosti.

2. Uredba Vijeća br. 563/76 od 15. ožujka 1976. (SL L 67, str. 18.) nevaljana je zbog razloga koji su već navedeni u presudama od 5. srpnja 1977. u predmetima 114, 116, 119–120/76.
3. Time što je tijekom cijelog razdoblja primjene Uredbe Vijeća br. 563/76 postojao poseban sustav namijenjen raspodjeli gospodarskih učinaka obveza koje su njome bile određene uništena je osnova za tužbu za povrat iznosa jamstava koja su položena i proglašena izgubljenima, čak i ako bi slična tužba mogla biti prihvaćena samo na temelju nacionalnog prava. Pri tomu nije važno je li subjekt stvarno prenio davanje ili je odlučio to ne učiniti zbog razloga povezanih s gospodarskom strategijom svojega poduzeća. Povrat je sam po sebi isključen *a fortiori* ako je subjekt, koji sam nije bio obvezan platiti sporno davanje, dobrovoljno unaprijed platio ili vratio iznos svojim dobavljačima.
4. Činjenicom da je utvrđena nevaljanost Uredbe br. 563/76 ne opravdava se pojedinačno ili opće odstupanje od pravila utvrđenog u članku 8. stavku 1. prvom podstavku Uredbe br. 192/75.
5. Člankom 8. stavkom 1. trećim podstavkom Uredbe br. 192/75 obuhvaćen je samo slučaj složenog proizvoda za koji se kao takav ne mogu dodijeliti izvozne subvencije, ali on sadržava određene sastojke za koje se one mogu dodijeliti. Njime nije obuhvaćen slučaj složenog proizvoda za koji se kao takav može dodijeliti subvencija i na koji se primjenjuje uvjet utvrđen u članku 8. stavku 1. prvom podstavku.

Objavljeno na javnoj raspravi u Luxembourg u 13. svibnja 1981.

[potpisi]

---

* Jezik postupka: talijanski